

Temat: Oszczędności nie lubią, gdy je trzymacie w skarpecie, czyli jak racjonalnie inwestować.

Autor: Krystyna Brząkalik

Adresaci: uczniowie szkół ponadgimnazjalnych

Cele zajęć:

Uczniowie powinni:

- wiedzieć, na czym polega oszczędzanie i inwestowanie,
- posługiwać się pojęciami: akcja, obligacja, lokata bankowa, oprocentowanie, fundusz inwestycyjny,
- przypomnieć podstawowe pojęcia związane z rynkiem kapitałowym,
- wskazać najważniejsze sposoby inwestowania środków finansowych,
- podjąć decyzję inwestycyjną w oparciu o przyjęte kryteria.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników:

Treści: Zależność między zyskiem a ryzykiem. Funkcjonowanie giełdy papierów wartościowych. Gospodarstwa domowe – dochody i wydatki, inwestowanie własnych pieniędzy. Pieniądz i banki – bank centralny, banki komercyjne, bankowe i pozabankowe usługi finansowe.

Osiągnięcia: Rozróżnianie form inwestowania.

Metody:

- praca ze schematem
- układanka

- siatka decyzyjna

Pojęcia kluczowe:

- inwestowanie
- papiery wartościowe
- akcje
- obligacje
- fundusze inwestycyjne
- rynek kapitałowy
- giełda papierów wartościowych

Materiały pomocnicze:

Materiał pomocniczy nr 1 - Komiks - Oszczędzanie / inwestowanie, autor: Jacek Przybylski, praca wyróżniona w konkursie FOR

Materiał pomocniczy nr 2 - Ćwiczenie pt. „Warto inwestować”

Materiał pomocniczy nr 3 – Ćwiczenie pt. „Pojęcia związane z inwestowaniem”

Materiał pomocniczy nr 4 – Tekst pt. „Jak lokować oszczędności?”

Materiał pomocniczy nr 5 – Zadanie pt. „Rady dla inwestora”

Materiał pomocniczy nr 6 – Materiał FOR „Oszczędzanie i inwestowanie”

Przebieg zajęć:

1. Powiedz uczniom, że w trakcie zajęć poznają różne sposoby inwestowania oraz postarają się podjąć decyzję inwestycyjną. Podkreśl różnicę pomiędzy oszczędzaniem a inwestowaniem. Wyjaśnij, że oszczędności to część dochodów, które nie zostają przeznaczone na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych. Oszczędzanie polega na ograniczeniu bieżących wydatków po to, by sfinansować wydatki przyszłe. Inwestowanie to pomnażanie posiadanych środków finansowych. Jeśli w trakcie poprzednich zajęć zapoznałeś klasę z tekstem FOR „Oszczędzanie i inwestowanie” możesz przypomnieć najważniejsze wiadomości na ten temat.

2. Poproś teraz klasę o zapoznanie się z komiksem Jacka Przybylskiego. Uczniowie mogą teraz w parach lub małych grupach wykonać ćwiczenie pt. „Warto inwestować” (materiał pomocniczy nr 2). Poleć, by wypisali bohaterów komiksu. Następnie uczniowie powinni zanotować informacje, związane z różnymi formami oszczędzania i inwestowania, które przekazują komiksowe postaci. Mogą odpowiedzieć na pytania:

a) Co symbolizują postaci przebywające w sejfie? (gotówka, oszczędności, różne rodzaje inwestycji – akcje, obligacje, własność nieruchomości, złoto)

b) Jakie informacje o inwestowaniu przekazują bohaterowie komiksu? Na jakie zalety i wady inwestycji zwracają uwagę? (np. akcje: wzrost kursu, obligacje: bezpieczeństwo, niskie ryzyko, pewny zysk)

Bohater komiksu	Informacje o inwestowaniu (pojęcia ekonomiczne, zalety i wady inwestowania)
Gotówka	Utrata wartości spowodowana inflacją,
Złoto	Bezpieczna inwestycja
Własność nieruchomości	Rynek nieruchomości, domy jednorodzinne, grunty, budynki, na domach jednorodzinnych i gruntach można sporo zarobić
Akcja	Inwestowanie na giełdzie, giełda, kurs akcji, wycena akcji, cena emisyjna, spadki na giełdzie, wzrost i spadek cen akcji, ryzyko
Obligacja	Obligacje długoterminowe, emitowane przez Skarb Państwa, długoterminowa inwestycja, stały i pewny zysk bez ryzyka.
Oszczędności	Lokata, oprocentowanie

- c) Zaproponuj klasie wykonanie dodatkowego ćwiczenia „Pojęcia związane z inwestowaniem” (materiał pomocniczy nr 3). Każdy zespół otrzymuje dwa zestawy. W zestawie nr 1 umieszczono podstawowe pojęcia, w zestawie nr 2 – definicje pojęć. Zadaniem uczniów jest dopasowanie definicji do odpowiednich terminów. Rozwiązanie ćwiczenia: 1B, 2C, 3D, 4E, 5A, 6F.
- d) Poproś teraz uczniów o przeczytanie tekstu o różnych sposobach inwestowania środków finansowych (Materiał pomocniczy nr 4 pt. „Jak lokować oszczędności?”). Zaznacz, że posłużą się wiadomościami zamieszczonymi w tekście przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnej.
3. Uczniowie powinni teraz indywidualnie wykonać zadanie pt. „Rady dla inwestora” (materiał pomocniczy nr 5). Poleć, by wyobrazili sobie, że posiadają 30 tys. zł i chcą zainwestować te pieniądze. Poproś, by określili cel inwestowania, termin oraz kryteria, którymi będą się kierować. Następnie uczniowie powinni wybrać najkorzystniejszy dla nich rodzaj inwestycji i uzasadnić decyzję.
4. Wyjaśnij, jakimi kryteriami powinien kierować się inwestor. Uczniowie powinni wybrać najważniejsze kryteria, które będą służyły do oceny różnych rozwiązań problemu. (płynność, bezpieczeństwo, ryzyko itp.) Jeśli uczniowie znają technikę siatki decyzyjnej, mogą posłużyć się tym schematem. Powinni wypisać poszczególne możliwości, które mają jako inwestorzy, a następnie w poszczególnych kolumnach wpisać kryteria, które będą pomocne przy ocenie danej inwestycji. Rozpatrując poszczególne możliwości inwestowania wpisują „plus”, jeśli spełnia ona dane kryterium oraz „minus”, jeśli nie spełnia. Najkorzystniejszym rozwiązaniem będzie to, które zbierze najwięcej plusów (spełni przyjęte kryteria w maksymalnym stopniu).
5. Poproś ochotników o prezentację sposobu wykonania zadania. Uczniowie powinni omówić cel inwestycji, czas oraz kryteria, jakimi się posługiwali, wybierając daną formę inwestowania. Na zakończenie krótko przedyskutuj z klasą problemy: Dlaczego warto inwestować? Jakie korzyści przynosi inwestowanie środków finansowych jednostkom i całej gospodarce?

Materiały pomocnicze

Materiał pomocniczy nr 1

Komiks - Oszczędzanie / inwestowanie, autor: Jacek Przybylski, praca wyróżniona w konkursie FOR

Materiał pomocniczy nr 2

Ćwiczenie pt. „Warto inwestować”

Zapoznajcie się z komiksem Jacka Przybylskiego. Pracując w małych grupach wypiszcie bohaterów komiksu. Zanotujcie informacje, związane z różnymi formami oszczędzania i inwestowania. Zapiszcie zalety i wady zalety inwestowania, przekazane przez komiksowe postaci. Możecie odpowiedzieć na poniższe pytania:

- a) Co symbolizują postaci przebywające w sejfie?
- b) Jakie informacje o inwestowaniu przekazują bohaterowie komiksu?
- c) Na jakie zalety i wady inwestycji zwracają uwagę?

Bohater komiksu	Informacje o inwestowaniu (pojęcia ekonomiczne, zalety i wady inwestowania)

Materiał pomocniczy nr 3

Ćwiczenie „ Pojęcia związane z inwestowaniem”

Poniżej podano podstawowe pojęcia, które powinna znać osoba inwestująca własne pieniądze. Połączcie pojęcia, które znajdują się w zestawie nr 1 z definicjami, umieszczonymi w zestawie nr 2. W zestawie nr 1 wpiszcie odpowiednią literę z zestawu nr 2 przypisaną do odpowiednich definicji.

Zestaw nr 1

LP	POJĘCIE	DEFINICJA
1	Oszczędności	
2	Akcja	
3	Obligacja	
4	Złoto	
5	Fundusz inwestycyjny	
6	Lokata bankowa	

	Definicja
A	Posiada kapitał, złożony z wpłat dokonywanych przez jego uczestników – indywidualnych inwestorów. Kapitał ten jest następnie inwestowany w papiery wartościowe lub inne aktywa, na przykład w waluty lub nieruchomości. W zamian za wpłaty inwestorzy otrzymują jednostki uczestnictwa lub certyfikaty inwestycyjne.
B	Cały dochód, który nie zostaje w danym okresie przeznaczony na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych
C	papier wartościowy; jego posiadacz jest właścicielem pewnej części kapitału spółki.

D	papier wartościowy, którego właściciel udziela pożyczki emitentowi. Zawiera zobowiązanie emitenta o spełnieniu określonego świadczenia (wypłaty odsetek, zwrotu pożyczki czyli wykupu papieru wartościowego).
E	Pełni rolę surowca oraz środka gromadzenia bogactwa
F	depozyt bankowy, dla którego pełna kwota odsetek jest wypłacana w przypadku, jeśli depozyt nie jest wycofany przed końcem okresu określonego umową.

Materiał pomocniczy nr 4

Tekst pt. „Jak lokować oszczędności?”

Decyzja o lokowaniu środków finansowych zależy od wielu czynników. Wybór na pewno zależy od tego, ile mamy pieniędzy i jak długo chcemy oszczędzać. Wybierając sposób inwestowania musimy zdecydować, czy wolimy stały, może niezbyt wysoki dochód, ale zależy nam na bezpieczeństwie naszych pieniędzy. Czy też może godzimy się na ponoszenie większego ryzyka, wiedząc, że można sporo zyskać, ale również sporo stracić?

Ważne dla każdego inwestora kryteria wyboru rodzaju inwestycji to: **wysokość dochodu** z inwestycji, jej **bezpieczeństwo**, **stopień ryzyka**, **płynność**. Pamiętaj:

- **płynność** oznacza, że wycofując pieniądze przed określonym terminem nie tracimy dochodu. Im mniej płynna jest inwestycja, tym większe ryzyko utraty części dochodu (np. odsetek w przypadku lokaty terminowej).
- im dłuższy okres lokowania oszczędności, tym wyższe powinny być dochody.
- im większe **ryzyko** inwestycyjne, tym większy spodziewany zysk (ale i możliwa strata).

Najpopularniejsze formy inwestowania środków finansowych to:

Nieruchomości - ceny mieszkań, domów i działek budowlanych w ostatnich latach stale rosły. Analitycy ostrzegają jednak, że wysokie obecnie ceny zwiększają ryzyko inwestowania w nieruchomości. . Ostatnio w wielkich miastach obserwuje się spadek cen mieszkań i domów, coraz trudniej też sprzedać nieruchomość z wysokim zyskiem. Inwestycje w

nieruchomości mają sens jako inwestycje długoterminowe, na przykład są traktowane jako zabezpieczenie finansowe dla dzieci.

Oszczędzanie w bankach – bardzo wielu Polaków trzyma pieniądze na rachunkach bieżących w bankach, często nisko oprocentowanych. Jeżeli porównamy oprocentowanie rachunku z kosztami jego prowadzenia oraz wysokością inflacji, często okazuje się, że ten sposób oszczędzania nie chroni naszych środków przed utratą wartości spowodowaną inflacją. Korzystniejsze jest lokowanie środków na lokatach terminowych. Lokata ta stanowi depozyt bankowy, w przypadku którego pełna kwota odsetek wypłacana jest w przypadku, jeśli depozyt nie jest wycofany przed końcem okresu określonego umową. Wcześniejsze wycofanie depozytu z banku prowadzi do utraty całości lub części należnych odsetek. Należy wybrać rodzaj lokaty, kierując się przede wszystkim wysokością oprocentowania i czasem, na jaki możemy ulokować pieniądze. Banki zazwyczaj proponują tym wyższe oprocentowanie, im dłuższy jest okres, na jaki zdeponowane zostaną nasze środki. Klient banku świadomie rezygnuje przecież z możliwości dysponowania swoimi pieniędzmi w określonym czasie (czyli z płynności finansowej). Zostaje za to nagrodzony oprocentowaniem.

Inwestowanie na giełdzie – Inwestowanie pieniędzy w papiery wartościowe jest bardziej skomplikowane. Można zostać indywidualnym inwestorem giełdowym, samodzielnie kupować i sprzedawać akcje spółek poprzez rachunek w biurze maklerskim. Warto wtedy posiadać sporą wiedzę o rynku kapitałowym. Inwestorzy zarabiają dzięki zyskom wypracowanym przez spółkę i jako akcjonariusze otrzymują dywidendę. Zarabiają też, kiedy wzrasta kurs giełdowy akcji, które mogą z zyskiem sprzedać. Inwestowanie w akcje jest jednak obarczone dużym ryzykiem. Kurs akcji zmienia się w zależności od wielu czynników – wyników spółek, koniunktury gospodarczej, zmian popytu i podaży. W czasie hossy ceny wielu spółek idą w górę, w czasie bessy spadają, czasem gwałtownie. W dłuższym okresie sytuacja na giełdzie jest odbiciem sytuacji całej gospodarki. Możliwe jest też inwestowanie na giełdzie w sposób pośredni – poprzez zakup jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych.

Fundusze inwestycyjne – Nie wszyscy potencjalni inwestorzy posiadają wystarczającą wiedzę lub czas, aby na bieżąco śledzić sytuację na rynku kapitałowym. Osoba, która lokuje nadwyżki finansowe w funduszu inwestycyjnym, nie musi być ekspertem w tej dziedzinie. Fundusz inwestycyjny profesjonalnie zarządza środkami inwestorów, starając się zapewnić

im jak najwyższe zyski, bezpieczeństwo i płynność powierzonych środków. Ważne jest, by inwestor określił własną skłonność do podejmowania ryzyka i wybrał odpowiedni dla siebie rodzaj funduszu. Rozpoczęcie i zakończenie inwestycji zależy od indywidualnej decyzji inwestora. Może on zakupić jednostki w funduszu otwartym w dogodnym dla siebie czasie. Fundusz jest zobowiązany do odkupienia jednostek uczestnictwa na żądanie uczestnika. Osoba lokująca środki finansowe w fundusze może inwestować stosunkowo niewielkie kwoty. Fundusze inwestycyjne, obecne na naszym rynku to:

- **fundusze pieniężne**, które lokują w krótkoterminowe bony skarbowe, są najbezpieczniejsze i odpowiednie dla inwestycji krótkoterminowych. Mogą przynieść zysk nieco większy niż z lokat bankowych.
- **fundusze obligacji** inwestują głównie w długoterminowe papiery dłużne. Warto inwestować w nie w dłuższym okresie (dłużej niż rok), ponieważ w krótszym wartość udziałów może spadać. Ryzyko jest niskie, ale zyski z inwestycji są umiarkowane.
- **fundusze stabilnego wzrostu** inwestują około jedną trzecią środków w akcje największych spółek giełdowych, resztę w obligacje i bony skarbowe. Przynoszą umiarkowane zyski, zależne od koniunktury na giełdzie, ale są stosunkowo bezpieczne. Warto w nie inwestować przynajmniej na okres 2 – 3 lat.
- **fundusze zrównoważone** inwestują około połowy środków na giełdzie, resztę w papiery dłużne. Niektóre są nieco bardziej nastawione na ryzyko. Potencjalne zyski, zależnie od sytuacji na giełdzie mogą być wysokie, ale inwestorzy w czasie bessy muszą liczyć się z możliwością strat.
- **fundusze akcji** inwestują głównie w akcje spółek notowanych na giełdzie. Ich zyski zależą od sytuacji na giełdzie, wyniki odpowiadają zmianom indeksów giełdowych. Nadają się do kilkuletnich inwestycji. Przynoszą wysokie ryzyko, ale też pozwalają na osiągnięcie bardzo wysokich zysków.

Obligacje – emitentem może być Skarb Państwa, ale też inne instytucje: banki, gminy, samorządy lokalne. Zakup obligacji gwarantuje stałe, bezpieczne, choć niezbyt wysokie zyski. Można je odsprzedać państwu w biurach maklerskich albo handlować nimi. Najpopularniejszy w naszym kraju jest zakup obligacji skarbowych. W zależności od okresu, na jaki państwo zaciągnęło dług, możemy zakupić obligacje dwu - , trzy - , cztero – i dziesięcioletnie. Obligacje tzw. oszczędnościowe (2 - , 4 – i 10 – letnie) są sprzedawane co miesiąc, zawsze po cenie równej wartości nominalnej i mogą je nabyć wyłącznie osoby

fizyczne. Nie są one notowane na giełdzie, tak jak obligacje trzyletnie. Obligacje dwuletnie mają stałe oprocentowanie. Ich posiadacz będzie otrzymywał odsetki o stałej wysokości, niezależnie od sytuacji na rynku. Gdy bank centralny będzie podnosił stopy procentowe, posiadacz obligacji o stałym oprocentowaniu może osiągnąć mniejszy zysk niż z lokaty bankowej, której oprocentowanie bezpośrednio zależy od stóp banku centralnego. Oprocentowanie pozostałych obligacji skarbowych może zmieniać się co pół roku. Decyzja o zakupie określonych papierów wartościowych zależy od potrzeb inwestora. Jeśli chce on uchronić pieniądze przed inflacją i zapewnić sobie stały bezpieczny zysk, powinien kupić obligacje o dłuższym okresie wykupu. Jeśli chce mieć szybszy dostęp do swoich oszczędności, lepsze mogą być obligacje dwuletnie lub trzyletnie (te może sprzedać na giełdzie).

Złoto – lokowanie oszczędności w złoto jest uważane za najbezpieczniejsze na świecie. Złoto pełni rolę surowca oraz środka gromadzenia bogactwa. Cena złota jest zazwyczaj stabilna, gdy stabilna jest sytuacja gospodarcza. Popyt na złoto – i jego cena – zazwyczaj wzrasta w przypadku wystąpienia kryzysów politycznych czy gospodarczych lub wyjątkowo wysokiej inflacji. Inwestorzy kupują wtedy złoto, które jest uważane za pewną i bezpieczną lokatę. Światowy rynek złota jest mniejszy niż rynek papierów wartościowych. Najważniejsze ośrodki handlu tym kruszcem to Londyn, Nowy Jork i Zurich.

Źródła:

Wojciech Majerkiewicz - Złoto – lokata marzeń i obsesji
www.nbportal.pl/pl/np/bloki/rynki/zloto?pg=66

Łukasz Kwiecień, Wojciech Majerkiewicz - Wszyscy jesteśmy inwestorami;
www.nbportal.pl/pl/np/bloki/rynki/wszyscy_inwestorami

Małgorzata Pokojńska – Pieniądz rodzi pieniądz,
www.nbportal.pl/pl/np/bloki/finanse/pieniaz-rodzi-pieniaz

Wojciech Majerkiewicz – Kiedy opłaca się kupować obligacje?
www.nbportal.pl/pl/np/bloki/finanse/kiedy_kupowac_obligacje

Marcin Szaleniec – Czy wiesz, co kupujesz?
www.nbportal.pl/pl/np/bloki/rynki/obligacje_kupujesz

Materiał pomocniczy nr 5

Zadanie pt. „Rady dla inwestora”

Wyobraź sobie, że dysponujesz oszczędnościami w wysokości 30 tysięcy zł. Przeczytaj informacje o różnych sposobach inwestowania. Następnie określ cel inwestowania, termin oraz kryteria, którymi będziesz się kierował, inwestując pieniądze. Następnie wybierz najkorzystniejszy dla ciebie rodzaj inwestycji i uzasadnij decyzję. (Uwaga – możesz podzielić posiadaną kwotę i zainwestować na kilka sposobów). Wykorzystaj siatkę decyzyjną. Wypisz poszczególne możliwości, które posiadasz jako inwestor, a następnie w poszczególnych kolumnach wpisz kryteria, które będą pomocne przy ocenie danej inwestycji. Rozpatrując poszczególne możliwości inwestowania wstaw „plus”, jeśli spełnia ona dane kryterium oraz „minus”, jeśli nie spełnia. Najkorzystniejszym rozwiązaniem będzie to, które zbierze najwięcej plusów (spełni przyjęte kryteria w maksymalnym stopniu).

Cel inwestowania:

.....

Czas inwestowania

Ważne dla mnie kryteria wyboru sposobu inwestowania to

.....
.....

Możliwe inwestycje	Kryteria wyboru inwestycji				
	Np. płynność	Bezpieczeństwo	Dochód	Ryzyko	Inne (jakie?)
Np. Lokata bankowa					
Np. fundusz inwestycyjny					

Najbardziej korzystny dla mnie rodzaj inwestycji to:

.....
.....

Uzasadnienie

.....
.....
.....

Materiał pomocniczy nr 6

Materiał FOR

Oszczędzanie i inwestowanie

Nasze dochody umożliwiają nam zakup towarów i usług oraz oszczędzanie. Oszczędzanie polega na ograniczeniu bieżących wydatków po to, żeby później móc wydać więcej. Im większą część naszych dochodów odłożymy, tym więcej dóbr możemy nabyć w przyszłości. Każdy z nas ma inne wydatki na bieżące potrzeby i tym samym różne możliwości oszczędzania.

W gospodarce oszczędności finansują inwestycje. Aby móc inwestować, trzeba zatem rezygnować z części bieżących wydatków. Jeśli oszczędności dokonywane przez gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa lub instytucje państwowe są niewystarczające do sfinansowania inwestycji, konieczne jest pozyskanie dodatkowego kapitału z zagranicy. Może on napływać do kraju jako tzw. kapitał portfelowy (zakup akcji lub obligacji) lub w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Te ostatnie mają bardziej korzystny wpływ na tempo wzrostu gospodarczego, ponieważ zazwyczaj oznaczają napływ nowych technologii produkcji, które zwiększają wydajność pracy. Generalnie niskie oszczędności krajowe nie są w pełni zastępowane przez większy napływ kapitału z zagranicy. Ludzie dobrze znający lokalne realia wolą lokować swoje oszczędności w swoim kraju, nawet jeżeli w innych państwach mogłyby im one przynieść większe zyski.

Oszczędzamy z różnych powodów. Dla większości z nas ważnym argumentem zachęcającym do odkładania pieniędzy jest to, że nie wiemy ile będziemy zarabiać w przyszłości.. Jesteśmy

przezorni i dlatego trzymamy pieniądze na tzw. czarną godzinę. Istotnym motywem odkładania środków jest też zamiar zapewnienia sobie środków do życia w okresie, gdy przestaniemy już pracować i odejdziemy na emeryturę. Powodem oszczędzania może być także chęć kupienia jakiejś drogiej rzeczy, której nie możemy sfinansować z bieżących dochodów.

Na poziom naszych oszczędności wpływa także polityka gospodarcza. Po pierwsze, w sytuacji wysokiej inflacji, ludzie starają się szybko wydać wszystkie swoje pieniądze, aby uchronić je przed spadkiem wartości. Wysoka inflacja powoduje bowiem, że za nasze pieniądze możemy kupować coraz mniej dóbr. Wzrost bieżących wydatków oczywiście szkodzi gromadzeniu oszczędności. Walcząc z wysoką inflacją, bank centralny podnosi stopy procentowe, co w efekcie wzmacnia bodźce do zwiększania oszczędności. W praktyce jednak, wyższe stopy procentowe ograniczają jedynie spadek oszczędności, który wynika ze zwiększonych wydatków konsumpcyjnych spowodowanych wysoką inflacją. Wysoka inflacja – ograniczając oszczędności i inwestycje - szkodzi rozwojowi gospodarki. Mniej szkodzą mu wysokie stopy procentowe, które ograniczają wzrost cen.

Po drugie, oszczędności i inwestycje w gospodarce zależą także od wysokości podatków. Te obciążenia są znaczące, jeżeli państwo dużo wydaje. Wysokie podatki nakładane na gospodarstwa domowe i firmy zmniejszają wielkość dochodów, które mogłyby one przeznaczyć na oszczędności. Mniej oszczędności w bankach to także mniej pieniędzy, które banki mogłyby przeznaczyć na udzielanie kredytów. W efekcie, przedsiębiorstwa zainteresowane zaciągnięciem kredytu i podjęciem inwestycji muszą płacić wyższe odsetki niż w sytuacji, w której banki dysponowałyby większymi oszczędnościami. Niskie oszczędności hamują zatem wielkość inwestycji w gospodarce. Ostatecznie cierpimy na tym wszyscy, bo małe inwestycje oznaczają także wolne tempo wzrostu gospodarczego i wiążącej się z tym poprawy jakości naszego życia. Dzięki większym oszczędnościom wzrastają nasze możliwości finansowe w przyszłości, oraz wspomagamy rozwój naszej gospodarki.